

educational institutions with Ukrainian language education. 1–4 classes]. Kyiv.

6. Pasichnyy, A. (2003). *Obrazotvorche mystetstvo. Slovnyk-dovidnyk*. [Art. Dictionary-directory] Ternopil'.

7. Savchenko, O. Ya. (2000). *Dydaktyka pochatkovoyi shkoly: pidruchnyk dlya studentiv pedahohichnykh fakul'tetiv*. [Elementary Didactics: a textbook for students of pedagogical faculties]. Kyiv.

8. Svetlovskaya, N. N. (1990). *Ob yntehratsyyi kak metodycheskom yavlenyyi y ee vozmozhnostyakh v nachal'nom obuchenyyi*. [Integration as a methodological phenomenon and its possibilities in initial education]. Kyiv.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ТКАЧУК Ольга Сергіївна – старший викладач кафедри теорії та методик початкової освіти Рівненського державного гуманітарного університету.

Наукові інтереси: теорія та методика початкової освіти, дослідження актуальних проблем сучасної початкової школи.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

TKACHUK Olga Sergeevna – Senior Lecturer at the Department of Theory and Methodology of Elementary Education, Rivne State Humanitarian Universit.

Circle of scientific interests: theory and methodology of elementary education, research of actual problems of the modern elementary school.

Дата надходження рукопису 23. 12. 2017 р.

Рецензент – д.п.н. професор О. С. Радул.

УДК 372.8:687.016.5

ШЕЛУДЬКО Інна Віталіївна –

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри професійної освіти та комп'ютерних технологій Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка
e-mail: inna_sheludko@ukr.net

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ У МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ ШВЕЙНОГО ПРОФІЛЮ ЗАСОБАМИ ЕТНОДИЗАЙНУ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. В основу розвитку сучасного українського суспільства, з самого початку його становлення, було покладено гуманістичні цінності та взято курс на розвиток творчої особистості, яка володіє окрім загальноосвітніх знань і вмінь певною культурою: загальнолюдською, національною, професійною тощо. Перетворення цих ідей в життя, певною мірою, залежить від освіти, від готовності педагога до реалізації їх в процесі навчально-педагогічної діяльності, зокрема – професійної [4].

Складовою професійної освіти є професійно-технічна освіта з підготовки робітничих кадрів як для промислової сфери виробництва, так і для сфери послуг. Якість професійно-технічної освіти щодо професійної підготовленості кваліфікованого робітника швейного профілю залежить від компетентнісного рівня педагога сучасної професійної школи (інженера-педагога), що визначається не лише техніко-технологічними знаннями й вміннями, але й художньо-естетичною культурою в галузі швейного виробництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зазначимо, що наукові основи

естетики і художньої творчості, мистецької освіти, дизайну знайшли відображення у працях В. Кагана, Н. Креденець, Л. Масол, М. Лещенко, В. Орлова, О. Отич, В. Радкевич, О. Рудницької та інших науковців. Праці Б. Ананьєва, О. Асмолова, М. Бердяєва, С. Раппопорта, П. Якобсона розкривають основи розвитку особистості в контексті мистецтва, естетики та художньої творчості. Різні аспекти теоретичних положень професійної підготовки, структури діяльності педагога професійної школи – інженера-педагога, висвітлювали такі відомі науковці як: С. Батишев, Е. Зеєр, О. Коваленко, Н. Ничкало та ін.

Мета статті. У статті ставимо за мету проаналізувати і виявити основні формування професійної майстерності у майбутніх інженерів-педагогів швейного профілю засобами етнодизайну.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасна професійно-технічна освіта потребує висококваліфікованих інженерів-педагогів, оскільки саме вони здійснюють підготовку робітничого потенціалу країни від якого залежить економічна могутність держави та добробут нації. У Національній доктрині розвитку освіти

України зазначено, що підготовка педагогів професійного навчання, здатних здійснювати соціально-професійну та виробничо-технологічну діяльність у професійно-технічних закладах освіти різних типів є першочерговим, пріоритетним напрямом розвитку вищої освіти [5].

Щодо інженера-педагога швейного профілю сучасної професійної школи, треба наголосити, що це педагог, який добре знає всі процеси швейного виробництва, володіє методикою організації професійного навчання; художньо-естетичною, проектною, дослідницькою, загальною культурою, є творчою особистістю, здатною розкрити творчий потенціал кожного учня професійно-технічного навчального закладу, є гідним представником національної школи.

На нашу думку, етнодизайн має безпосередній зв'язок з обдарованістю. У різних етносів обдарованість виявлена не в однаковій мірі. Так, за даними зарубіжних учених (Ф. Ганьє, Х. Гарднера, Р. Стернберга) кількісні показники обдарованих індивідів складають від 5 % до 20 % популяції.

Сутність етнодизайну стає зрозумілою із формулювання поняття «етнос» істориком, географом і етнологом Л. Гумільовим. Етнос – природньо сформований в певному ландшафті колектив людей із оригінальним стереотипом поведінки, який існує як енергетична система (структура), що протиставляє себе усім іншим таким же колективам виходячи із відчуття компліментарності [1].

Разом з тим ми не можемо не погодитись, що етнодизайн виступаючи посередником між промисловістю і народним мистецтвом, перш за все об'єднує точні й гуманітарні науки, одночасно залучаючи чуттєві здібності та духовність людини.

Отже, етнодизайн – це багатогранне поняття, формотворення і декор з урахуванням національних традицій, що гармонійно і інтегрує в собі духовні, культурні, мистецькі, художні, проектні, технічні та етнонаціональні особливості. Етнодизайн – джерело духовного потенціалу особистості, в якому поєдналися традиційне декоративно-вжиткове мистецтво і сучасні промислові технології.

Використання традицій народного мистецтва в сучасному дизайні отримало назву «етнодизайн». Етнодизайн може бути тим видом діяльності, завдяки якому українські товари і послуги стануть об'єктами вітчизняного і зарубіжного менеджменту та маркетингу. Для цього слід враховувати у сучасних творах архітектонічних мистецтв специфіку української пластики як універсального засобу художньої виразності [4].

Привабливість етнічного дизайну – в його

максимальній демократичності, гнучкості та відкритості. Цей напрям принципово не визнає чітко окреслених стилістичних рамок, а ставить на чільне місце екзотику, яскравість і незвичайність, часом навіть на межі епатажу. У сучасному урбанізованому житті етностиль, приводить до органічної єдності людини, предметного середовища, природи, традицій тощо.

Естетичний смак – це не просто бачення особливостей тих чи інших речей, але й вміння їх відчувати й застосовувати. По суті, це мистецтво персональної зміни моди, коли людина перебуває у загальному перебігу процесів, але при цьому зберігає свої особистісно-естетичні ідеали, незалежно від етнічних чи соціальних особливостей [3].

Поняття «смаку» у етнодизайні посідає особливе місце. Це естетична норма, що допомагає створювати візуальний (матеріальний) світ людини. Смак як категорія сприйняття формувалася у людства з давніх часів завдяки тісному контакту з навколишнім світом. У період розквіту Античної цивілізації (як і в сучасному дизайні) уявлення краси у вжиткових виробках полягало у їхній доцільності. Прикладом доцільності у народному мистецтві виступала природа.

Дизайн, з часів свого становлення (кін. ХІХ ст.) також черпає ідеї зі світу природи, яка вражає своєю досконалістю форм, конструкцій, кольорів тощо.

Раціоналізм, що майже два століття переважав у культурі західноєвропейського способу мислення, дав свої наслідки у вигляді як загально економічної кризи, так і кризи духовної. Тож без збереження, плекання і розвитку культурно-духовних цінностей хворобливий стан сучасного суспільства не зможе змінитися. Сформувати їх можна лише долучившись до багатства символічних та інструментальних аспектів дизайну.

Дизайн є показником цивілізованості, джерелом і акумулятором важливих новацій; ця яскрава і творчо активна сила здатна охопити практично всі сфери життєдіяльності суспільного буття. Ігнорування цього незаперечного факту приводить до економічних провалів і пролонгації безкультур'я [5].

Дизайн – один з інструментів формування суспільства з «певними характеристиками». Естетика українського суспільства вочевидь залежатиме від скорішого впровадження нової «ідеології», яка, посилюючись на культурний, моральний, художній, естетичний досвід минулих поколінь у поєднанні з новітніми технологічними процесами, буде будуватися навколо його інтересів і потреб. Світовий досвід свідчить, що необхідною передумовою інтелектуального прогресу нації є її

національна ідентифікація, яка неможлива без урахування і використання історико-культурної спадщини.

Допомогти у цьому спроможне лише мистецтво, зокрема дизайн (скоріше етнодизайн) в системі професійної освіти. Новітні наукові дослідження дають підстави стверджувати, що викладання пропедевтики дизайну різко підвищує творчий потенціал особистості, яка навчається, розвиваючи не тільки абстрактне, асоціативне, комбінаторне, логічне мислення, але й підвищує загальний коефіцієнт успішності у будь-якій діяльності [5].

Наповнені різноплановою естетикою освітні процеси (естетикою спілкування, естетикою відношень, виробничою естетикою, естетикою оточуючого середовища, естетикою зовнішнього самовираження тощо), базисом яких виступатимуть культурно-духовні цінності, життя сучасного суспільства ставало б більш гармонійним, досконалішим, наповненим сенсом.

Слід зазначити, що в сучасній професійній освіті відбувається активне інтегрування новітніх напрямів у мистецтві і дизайні в комплексну структуру навчання, освоєння нових технологій в процесі здобуття професії, тим самим підкреслюючи їхню необхідність (як мистецтва і як науки). Таким чином, дизайн в освітньому процесі виконує одразу декілька функцій: образотворчу, гедоністичну, комунікативну, виховну, пізнавальну, естетичну. Він синтезує саме ті знання, які є невід'ємною складовою загальної культури людини.

Дизайн (скоріше, етнодизайн) як складова сучасного мистецтва може наповнити прогалини естетичної спустошеності, в силу свого звернення до народних, вивірених часом і мудрістю народного генію, традицій. Використання культурного досвіду власного народу може служити основою для освітньої діяльності в сучасних умовах глобалізованого суспільства. Дизайн (етнодизайн) у системі освіти, на нашу думку, виступає засобом естетичного розвитку кожної особистості й, водночас, громадянського і патріотичного виховання.

Професійна підготовка з використанням етнодизайну здійснюється методами, що визначають її гуманітарну і культурологічну спрямованість, а саме: інтеграція і діалог, особистісно-орієнтований і ціннісний підхід, відродження культурних традицій у творчій художній етнодизайнерській діяльності тощо [6].

Обираючи форми і методи організації навчання на засадах етнодизайну, ми виходили зі змісту, завдань та кінцевої мети, що зумовлювало вибір взаємовідносин викладача і

студентів, а також те, якою мірою вони викликатимуть пізнавальну, емоційну і творчо-навчальну активність, мотивувати до усвідомленого пізнання й творчого розвитку.

Виходячи з окреслених концептуальних положень національної освіти і концептуальних ідей щодо професійної підготовки обдарованих студентів вищих мистецьких навчальних закладів з використанням етнодизайну ми визначили такі концептуальні засади: пріоритетною задачею сучасної дизайнерської школи є необхідність допомогти студентам знайти себе в мистецтві і технології, поєднувати традиції і сучасність; розкриття індивідуального потенціалу обдарованої особистості у процесі навчання етнодизайну; використання групових форм роботи та їхня організація у процесі етнодизайнерської діяльності; залучення студентів до творчих об'єднань (лекційні заняття в музеях, майстер-класи народних майстрів, участь у виставках, етнофестивалях, конкурсах) та співпраця в системі дизайно-освіти; організаційно-педагогічні умови оптимізації навчання етнодизайну обдарованих студентів.

На особливу увагу заслуговують такі етнодизайнерські прояви, як вияв натхнення, пошукової активності, творчої діяльності митців-дизайнерів. Кожний із них є самобутньою і оригінальною особистістю.

Водночас їх об'єднує сила і характер почуттів, спроможність генерувати творчі ідеї, знаходити шляхи і досягати їхнього утілення на практиці. Цей досвід є важливим для навчання обдарованих студентів етнодизайну, її подальшого розвитку та поширення серед молодих митців, які прагнуть знайти себе, спираючись при цьому на попередній досвід майстрів дизайну.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Підсумовуючи, зазначимо, що етнодизайн в Україні є відносно новим явищем. У ньому знаходять своє відображення ідеї, погляди, інтереси, орієнтації, спрямовані на естетизацію навколишнього середовища та підготовку молодого покоління до освоєння цінностей етнодизайну. На цьому шляху є помітні здобутки, творчі знахідки, конкретний досвід. Водночас залишається чимало питань, на які потрібно ще шукати відповідь. Педагогічна теорія і практика в Україні, пов'язана з організацією етнодизайну, виходить сьогодні на якісно новий рівень осмислення і вирішення вказаних питань. Спираючись на системний підхід учені-педагоги визначають умови, які дозволяють етнодизайн інтерпретувати як духовне, психологічне, комунікативне, інформаційне, організаційне та культуротворче явище, здатне збагачувати життєдіяльність людини, привчати

її до організації життя за законами краси.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України, головний ред. В. Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

2. Москаль Ю. Світові тенденції розвитку заочної та дистанційної освіти / Ю. Москаль // Психологія і суспільство. – 2008. – №3. – С. 116–122.

3. Осадчук О. Л. Управление самостоятельной работой студентов: метод. пособие / О. Л. Осадчук. – Омск: Полиграф. центр КАН, 2009 – 156 с.

4. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / Курлянд З. Н., Хмелюк Р. І., Семенова А. В. та ін.; за ред. З. Н. Курлянд. – 3-тє вид. – К.: Знання, 2007. – 495 с.

5. Селевко Г. К. Современные образовательные технологии / Г. К. Селевко. – М.: Народное образование: учебное пособие, 1998. – 256 с.

6. Сысоев П. В. Дидактические свойства и функции современных информационных и коммуникационных технологий / П. В. Сысоев // Иностран. яз. в шк. – 2012. – №6. – С. 12–21.

REFERENCES

1. Kremen, V. H. (Ed.). (2008). *Entsyklopedija osvity*. [Encyclopedia of education]. Kyiv: Yuricom Inter.

2. Moskal, Yu. (2008). *Svitovi tendentsii rozvitku zaochnoi ta distantsiynoi vishchoi osviti*. [World tendencies of the development correspondence and distance higher education]. Kyiv

3. Kurliand, Z. N., Kheljuk, R. I. & Semenova, A. V. et. al.; Kurliand, Z. N., (Ed.). (2007). *Pedagogika*

vyshoji shkoly. [Pedagogy of higher education: teach. guidances]. Kyiv: Znannia.

4. Selevko, G. K. (1998). *Sovremennye obrazovatelnye tekhnologii*. [Modern educational technologies]. Moscow.

5. Sysoev, P. V. (2012). *Didakticheskie svoystva i funktsii sovremennykh informatsionnykh i kommunikatsionnykh tekhnologiy*. [Didactical features and functions of modern informational and communicational technologies]. Moscow.

6. Osadchuk, O. L. (2009). *Upravlenie samostoyatelnoy rabotoy studentov: metod. Posobie*. [Management of the self-studying work of students: methodological guide]. Omsk.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ШЕЛУДЬКО Інна Віталіївна – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри професійної освіти та комп'ютерних технологій Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка

Наукові інтереси: методика викладання спеціальностей швейного профілю у вищій школі, підготовка інженера-педагога швейного профілю.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

SHELUDKO Inna Vitalievna – Ph.D. (Pedagogy), Senior Lecturer of the Vocational Education and Computer Technology Department Hlukhiv Olexander Dovzhenko National Pedagogical University.

Circle of scientific interests: the method of teaching special disciplines of sewing profile in high school, preparation of a teacher-engineer of a sewing profile.

*Дата надходження рукопису 23. 12. 2017 р.
Рецензент – д.п.н. професор С. І. Шандрюк.*

УДК 678. 11.

КОВАЛЬОВ Сергій Анатолійович – викладач Кіровоградської музичної школи № 4
e-mail: pednauk@gmail.com

РОЗВИТОК ВИКОНАВСЬКОГО ДИХАННЯ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ГРИ НА ДУХОВИХ ІНСТРУМЕНТАХ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Специфічність дихання музиканта при грі на духових інструментах викликає відхилення від звичайних фізіологічних норм, але за умови розвинутої техніки виконавського дихання музикант має можливість звести до мінімуму фізіологічні аномальності в процесі гри. Н. О. Платонов визначає дихання як один із найважливіших виконавських заходів, від якого залежить якість звуковидобування, виразність нюансування, змістовність трактовки кожної музичної фрази. Тому кожен

виконавець повинен ставитися до нього з великою увагою та слідкувати за логічною обґрунтованістю розподілів пунктів вдиху і видиху при виконанні.

Зважаючи на вказане вище, слід зазначити, що застосування певних прийомів видобування звуку, застосовуючи виконавське дихання при грі на духових інструментах, виконання штрихів, динаміки повністю підпорядковане завданням виконавського втілення музичного образу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методична література в галузі